продукції тощо. Необхідно окремо наголосити на необхідності суттєво удосконалити систему тестування та документального оформлення відповідності продукції критеріям якості та безпеки, а також гармонізації внутрішнього законодавства з вимогами ЄС у сфері харчових продуктів та кормів, санітарних і фітосанітарних стандартів. Ключовим елементом аграрної політики має стати сприяння розвитку сільських місцевостей і боротьби з бідністю у селах. Мова йде про створення умов для ефективного фермерського та присадибного виробництва, активний розвиток інфраструктури у сільській місцевості та запровадження прогресивних екологічно безпечних технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Безумовним пріоритетом держави має стати сприяння становленню ефективної системи кредитування сільгоспвиробників та страхування відповідних ризиків. У цьому зв'язку, зокрема, потребує удосконалення практика часткового державного субсидування відсоткових ставок за кредитами тощо. Виконання вищезазначеного дозволить забезпечити передусім високу конкурентоспроможність вітчизняної сільгосппродукції на внутрішньому та світових аграрних ринках, що дозволить Україні зайняти належне місце в міжнародному аграрному поділі праці і забезпечить соціально–економічний розвиток села.

Література

1. Асоціація фермерів та приватних землевласників України // Партія відродження села. – Офіційний сайт. – Режим доступу: – http://www.farmer.com.ua

2. Дем'яненко С. Яка аграрна політика потрібна Україні? / С. Дем'яненко. – Режим доступу: – http://www.zn.ua /newspaper/ articles 39727

3. Кириленко І.Г. Аграрна політика України на шляху інтеграції і світове середовище / І.Г. Кириленко, С.М. Рижук, С.М. Кваша. – Режим доступу: – http://ua.textreferat.com

4. Назаренко В.И. Аграрная политика Европейского союза / В.И. Назаренко. – М.: ООО «Маркет ДС Корпорейшн», 2004. – 362 с.

5. Скидан О.В. Аграрна політика як приорітет економічної політики держави / О.В. Скидан // Державне управління: удосконаленя та розвиток. – Режим доступу: – http://www.du.nayka. com.ua

6. Стратегія модернізації України. Бачення незалежних експертів // zn.ua від 12 грудня 2009. – Режим доступу: – http://www.zn.ua /newspaper/ articles158780

Н.П. РЕЗНІК,
к.е.н., доцент, докторант, Науково–дослідний економічний інститут

Принципи інвестиційного забезпечення в національному агропромисловому комплексі

У статті визначено основні засади і джерела інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки в цілому і аграрного сектору зокрема. Показано сутність інвестування як сукупності економічних відносин, що виникають на всіх етапах відтворення. Обґрунтовано ряд заходів для усунення перешкод і запровадження чинників для інвестування, захисту прав інвесторів.

В статье определены основные принципы и источники инвестиционного обеспечения развития национальной экономики в целом и аграрного сектора в частности. Показана сущность инвестирования как совокупности экономических отношений, возникающих на всех этапах воспроизведения. Обоснован ряд мер для устранения препятствий и введения факторов для инвестирования, защиты прав инвесторов.

The article outlines the basic principles and sources of investments for developing the national economy in general and agriculture in particular. The essence of investing as a set of economic relations which arise at all stages of reproduction. A number of measures to remove obstacles and factors for the introduction of investment, protection of investors.

Постановка проблеми. Системні перетворення у процесі трансформації державно–планової моделі аграрної економіки у ринкову безпосередньо вплинули на розвиток інвестиційних процесів в українській економіці, у тому числі в її аграрній сфері. Політичні, економічні і соціальні особливості економіки, що перебуває на етапі ринкових перетворень, об'єктивно зумовлюють існування низки специфічних, а до того ж негативних тенденцій у сфері інвестування сільськогосподарського виробництва.

Зокрема, не виконуються державні інвестиційні програми, а до того ж відбувається децентралізація інвестиційного процесу. Все це свідчить про необхідність розробки загальної для всієї української економіки загалом та АПК і сільського господарства зокрема, інвестиційної політики. З метою стимулювання інвестиційної активності необхідно насамперед забезпечити прилив в економіку коштів, оскільки проблеми підвищення інвестиційної активності, реформування економіки не можуть бути вирішені тільки за рахунок збільшення обсягів державного інвестування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми переконує, що проблема поглибленого вивчення інвестиційної

© Н.П. РЕЗНІК, 2011

діяльності в агропромисловому комплексі завжди була в центрі уваги учених–економістів. Так, Л.І. Бровко, О.М. Голованов, М.Я. Дем'яненко, І.Й. Дорош, М.М. Кропивка, І.І. Лукінов, А.С. Музиченко, Г.М. Підлісецький, В.В. Радченко, П.Т. Саблук, М.А. Садиков, А.І. Сухоруков у своїх працях неодноразово торкалися питань, що стосуються вирішення проблем ефективного залучення інвестицій.

Метою статті є визначення основних засад і джерел інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки в цілому і аграрного сектору зокрема. Показати сутність інвестування як сукупності економічних відносин, що виникають на всіх етапах відтворення.

Виклад основного матеріалу. Державна інвестиційна політика має забезпечити вирішення таких завдань: зростання ВВП, підвищення конкурентоспроможності економіки, соціокультурний розвиток, розвиток регіонів, охорона довкілля. Науково обґрунтована інвестиційна політика дозволяє розробляти реальні інвестиційні програми, у протилежному випадку ці програми перетворюються на довільний набір заходів. Цілісна інвестиційна політика в Україні відсутня, хоча певні кроки щодо її формування зроблені [1]. Існує також Програма розвитку інвестиційної діяльності 2002–2010 років [2], проте у ній не визначені основоположні принципи інвестування національної економіки.

Інвестиційна політика України має базуватися на таких принципах:

– дотримання норми інвестування по відношенню до ВВП;

– раціоналізація процесів переливання капіталу;

– принцип ланцюгової капіталізації галузей національної економіки;

– забезпечення дисперсного розподілу інвестицій у територіальному розрізі;

– принцип оптимального розміщення і використання інвестицій у регіонах;

– принцип поєднання інвестицій з інноваціями;

– забезпечення синергетичного ефекту інвестицій;

– комплексне використання інвестиційного потенціалу в межах кластер них утворень та інших інвестиційно–орієнтованих форм підприємництва;

– пріоритетність інвестування соціальних та екологічних потреб і заходів щодо гуманізації науково–технічного прогресу;

– забезпечення інвестиційної безпеки при залученні іноземних інвестицій.

Реалізації цих принципів заважають негативні риси інвестиційного клімату в Україні, зокрема: недосконаліть нормативно–правової бази; розрив між валовим заощадженням і валовим нагромадженням, нестача інвестиційних ресурсів для виконання державою інвестиційної функції; відсутність конкурентоспроможних організаційних форм інвестиційної діяльності (ФПГ, ТНК), слабкість банківської сфери та фондового ринку, неврегульованість корпоративних відносин; недостатня інвестиційна привабливість територій; висока частка тіньового сектору економіки. Усунення цих негативних рис може стимулювати інвестиційну активність.

Серед правових заходів основними можна вважати забезпечення стабільності правового поля в інвестиційній сфері, забезпечення надійного захисту прав інвесторів, створення рівних умов господарювання для всіх інвесторів.

Слід передбачити стимулювання заощаджень громадян і збільшення їх інвестиційної складової, посилення ролі в цьому таких інстутиційних інвесторів, як пенсійні та страхові фонди.

У формуванні інвестиційного потенціалу особливу роль відіграє посилення державного впливу на інвестиційну сферу, формування бюджету розвитку, виділення централізованих капіталовкладень у розмірі не менше 3% від ВВП, спрямування державних коштів на фінансування державних програм на конкурсних засадах через Державний банк реконструкції та розвитку. Держава має стимулювати інновації через пільгове рефінансування комерційних банків у разі надання ними пільгових кредитів на інновації, через розвиток венчурного бізнесу та кредитування інновацій на основі іпотечних, лізингових і факторингових операцій. Держава має сприяти створенню промислово–фінансових груп та спрямування їхніх ресурсів у масштабні інвестиційні проекти. Для активізації припливу прямих іноземних інвестицій необхідні додаткові макроекономічні та адміністративно–правові заходи, що відповідали б національним інтересам. Реформування амортизаційної системи має орієнтуватися на прискорення технічного прогресу, розширення прав підприємств у використання амортизаційних коштів.

З огляду на стратегічні завдання, що стоять перед економікою України в 2004–2015 роках, має відбутися: зростання активів комерційних банків до рівня 70% ВВП; балансового капіталу – до 45–50 млрд. грн.; обсягів кредитів – до рівня понад 50% ВВП; депозитів фізичних осіб та їх частки у структурі зобов'язань банківської системи – до 60%. Має суттєво підвищитися роль банків як посередників на фондовому ринку і посилитися їх роль у розвитку іпотечного ринку.

Для досягнення зазначених показників необхідне поліпшення внутрішнього та зовнішнього контролю за банківською діяльністю, удосконалення законодавства щодо захисту прав кредиторів, вкладників і позичальників; адаптація банківського законодавства до вимог міжнародних організацій. Для розвитку ринку небанківських фінансових інститутів і ринку страхових послуг необхідно активізувати роботу з формування нормативно–правової бази згідно із Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)».

Підвищення інвестиційної привабливості економіки дозволяє залучати інвесторів, постійно розширювати сферу їхніх інтересів і стимулювати реінвестиції, не допускати масованого відтоку капіталу [3].

Головними завданнями державної інвестиційної політики у сфері централізованих інвестицій є:

– розширення масштабів державного інвестування відповідно із ростом доходної частини бюджету, у тому числі за рахунок використання на інвестиційні цілі бюджетних коштів, що додатково акумулюються на ринку державних боргових зобов'язань;

– зміщення акцентів бюджетного фінансування від реалізації масштабних завдань до підтримки підприємств, що ефективно працюють, інфраструктурних і життєзабезпечуючих виробництв;

– підвищення фінансової дисципліни з метою виконання державних зобов'язань із фінансування інвестиційних витрат;

– розширення масштабів спільного державно–комерційного фінансування ефективних інвестиційних проектів приватного капіталу, в тому числі за допомогою надання державних гарантій під кредити, що залучаються інвестором у комерційних банках.

Характерною ознакою державної інвестиційної політики має стати орієнтація на внутрішні ресурси та нагромадження насамперед на національний капітал. З цією метою необхідно забезпечити стимулювання комерційних банків щодо довгострокового кредитування реального сектора, розвиток системи спеціалізованих інвестиційних банків, а також створення необхідних умов і формування необхідної законодавчої бази для їх активної господарської діяльності. З метою розширення масштабів залучення позабюджетних джерел фінансування інвестицій необхідно забезпечити:

– зміцнення фінансової бази інвесторів на основі здійснення нової гнучкої амортизаційної політики, розширення практики прискореної амортизації основного капіталу;

– послідовне переміщення акцентів приватизаційної політики з фіскальних методів поповнення доходної частини бюджету на реконструкцію виробництва і підтримку інвестиційних проектів;

– стимулювання інвестиційної активності малого і середнього підприємництва, проведення з цією метою політики його активної державної підтримки, що враховує галузеві і регіональні особливості розвитку цього сектора економіки;

– формування умов і механізмів залучення в інвестиційну сферу особистих заощаджень населення і надання необхідних гарантій щодо забезпечення надійності його внесків.

Найбільш актуальними стали проблеми формування сприятливого інвестиційного клімату для зменшення відтоку національного капіталу із України, розробки механізмів забезпечення реальних інвестицій, захисту інвестиційних програм корпоративного національного капіталу. Держава має виконувати функції стратегічного інвестора, стимулювати і підтримувати інвестиційну діяльність середнього і малого підприємництва. Все це вимагає посилення діяльності у таких напрямах:

– забезпечення сталого розвитку і пожвавлення виробництва з опорою на конкурентоспроможну частину виробничого апарату;

– здійснення комплексу заходів щодо нормалізації платіжної дисципліни, створення сприятливого податкового режиму з метою нарощування продуктивного капіталу;

– стимулювання вкладання інвестицій у реальний сектор економіки (сферу матеріального виробництва) за рахунок розвитку системи державних гарантій;

– проведення зваженої політики на фондовому ринку, з метою забезпечення балансу інтересів його фінансового і реального секторів.

Отже, потрібно подбати про збільшення інвестиційної привабливості країни в цілому, її регіонів і галузей шляхом зниження інвестиційних ризиків і забезпечення надійного правового та інституціонального захисту інвесторів. Насамперед необхідно підвищувати інвестиційну привабливість окремих територій і населених пунктів, забезпечувати ефективне функціонування спеціальних (вільних) економічних зон, територій зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності, запроваджувати економічні стимули розвитку депресивних територій. Слід передбачити прозорі гарантії амністування власників некримінальних тіньових каналів, конвертованих в офіційний сектор. Нарешті, важливою проблемою підвищення інвестиційної привабливості національної економіки є інформатизація бізнесу і підтримання ділового іміджу України у світовій інформаційній мережі.

Підвищення інвестиційної активності полягає у формуванні ефективного інституціонального середовища для інвестиційної діяльності. Це передбачає впровадження ефективних форм організації інвестиційного процесу, зокрема створення фінансово–промислових груп, інвестиційних банків, пайових інвестиційних фондів, лізингових та інвестиційних компаній, а також подальший розвиток ринку корпоративних цінних паперів.

При цьому важливо особливу увагу звернути на те, що реалізація такої інвестиційної політики можлива лише за умови створення розвиненої і надійної нормативно–законодавчої бази.

З огляду на економічні реалії, що зараз склалися в Україні, і заплановані пріоритети державної інвестиційної політики з метою подолання інвестиційної кризи в аграрному секторі необхідно реалізувати такі заходи:

1. Створення сприятливого інвестиційного клімату. Для цього необхідно:

– прийняття Податкового кодексу, що підвищує мотивацію підприємців до інвестування вітчизняних підприємств;

– удосконалення амортизаційної політики шляхом приведення податкових норм амортизаційних відрахувань відповідно з національними стандартами бухгалтерського обліку;

– розвиток ринку капіталу – облігаційних ринків підприємств, інституту фінансових посередників, що забезпечують доведення інформації про пропозицію капіталу та інвестиційних проектів до зацікавлених партнерів.

2. Створення сприятливих умов для пріоритетного розвитку приватних інвестицій, зокрема шляхом взяття дер–

жавою на себе частини ризиків в умовах високої інвестиційної ризиковості ринкових перетворень.

3. Збільшення обсягів державних інвестицій і підвищення їх ролі у структурній ті інвестиційній політиці.

4. Залучення іноземних інвестицій, яким належить поки що незначне місце в аграрній економіці України: у 2008 році частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство в їх загальному обсязі становила всього лише 3,8%.

5. Реорганізація, санація і банкрутство фінансово неспроможних аграрних підприємств, що сприятиме оздоровленню інвестиційного клімату [4].

Як зазначається у Стратегії економічного і соціального розвитку України (2002–2015), реалізація державної інвестиційної політики у 2004–2015 роках здійснюватиметься за такими напрямами:

– запровадження міжнародних стандартів регулювання фондового ринку та ринку фінансових послуг;

– забезпечення правових та організаційних засад діяльності суб'єктів спільного інвестування;

– залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів для фінансування будівництва, реконструкції і технічного переоснащення об'єктів виробничої сфери державної форми власності;

– реформування діючого механізму амортизації;

– спрямування частини коштів, отриманих від приватизації державного майна, на інноваційне інвестування та фінансову підтримку підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави;

– відпрацювання механізму розподілу та використання коштів, які спрямовуються на фінансову підтримку підприємств, шляхом відшкодування частини сплачених ними відсотків за користування кредитами комерційних банків.

Висновки

Таким чином, для створення привабливого інвестиційного клімату в Україні слід здійснити заходи для усунення перешкод і запровадження стимулів для інвестування, захисту прав інвесторів. Це дасть змогу знайти додаткові джерела формування інвестиційних ресурсів і розширити шляхи доступу до них, що сприятиме розвитку національної економіки та підвищенню життєвого рівня населення.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити ряд висновків, які характеризують взаємопов'язаний комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно–економічного механізму регулювання інвестування та його активізації.

Література

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. – К.:ІВЦ Держкомстату України.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року №801. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon.rada.gov.ua

3. Сухоруков А.І. Принципи інвестиційної політики України / Інвестиційно–інноваційна стратегія розвитку національної економіки – Київ, 2004. – С. 10–29.

4. Кирилов В.Ф., Корецький М.Х. Формування ефективного інвестиційного середовища в національному АПК / Сталість розвитку агропродовольчого комплексу України. – Київ, 2004. – С. 121–130.

5. Задорожна О.В. Інвестиційне забезпечення розвитку національної економіки / Інвестиційно–інноваційна стратегія розвитку національної економіки. – Київ, 2004. – С. 55–60.

О.Ю. РУДЧЕНКО,
д.е.н., професор, НДЕІ Мінекономрозвитку України,
Н.І. ОМЕЛЬЯНЧИК,
к.е.н., НДЕІ Мінекономрозвитку України,
М.Ф. ТЮТЮН,
НДЕІ Мінекономрозвитку України,
Т.Г. НЕЦОРА,
НДЕІ Мінекономрозвитку України,
Н.В. МУДРАК,
НДЕІ Мінекономрозвитку України

Ефективність управління об'єктами державної власності в агропромисловій сфері

У статті проаналізовано фінансово–економічний стан державних підприємств в агропромисловій сфері, виявлено чинники, що негативно впливають на результативність їх діяльності; розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності управління об'єктами державної власності.

В статье проанализировано финансово–экономическое состояние государственных предприятий в агропромышленной сфере, выявлены факторы, негативно влияющие на результативность их деятельности; разработаны предложения по повышению эф–

 © О.Ю. РУДЧЕНКО, Н.І. ОМЕЛЬЯНЧИК, М.Ф. ТЮТЮН, Т.Г. НЕЦОРА, Н.В. МУДРАК, 2011